

Katedra za teorijsku elektrotehniku www.ktet.ftn.uns.ac.rs

Osnovi elektrotehnike 1 (I kolokvijum)

K1

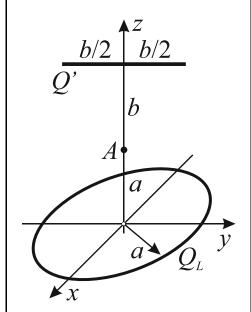
13.07.2022.

ZADACI

Zadatak 1. Tanak prsten, poluprečnika a, naelektrisan je ravnomerno količinom naelektrisanja Q_L , i postavljen je u x-y ravni Dekartovog koordinatnog sistema, kao što je prikazano na slici 1. Tanak štap, dužine b, naelektrisan ravnomerno podužnom gustinom naelektrisanja Q', postavljen je u y-z ravni, paralelno sa y osom. Sredina je vazduh.

- a) Izvesti, u opštim brojevima, izraz za vektor jačine električnog polja koji u tački *A* stvara prsten. Tačka *A* se nalazi na *z* osi, na udaljenosti *a* od centra koordinatnog sistema.
- b) Izvesti, u opštim brojevima, izraz za vektor jačine električnog polja koji u tački *A* stvara štap. Štap se nalazi na udaljenosti *b* od tačke *A*.
- c) Odrediti dužinu štapa, *b*, tako da rezultantni vektor jačine električnog polja u tački *A* bude jednak nuli.

Brojni podaci su: a = 1 cm, $Q_L = 10$ nC, Q' = 1 μ C/m, $\varepsilon_0 = 8.85 \cdot 10^{-12}$ F/m.

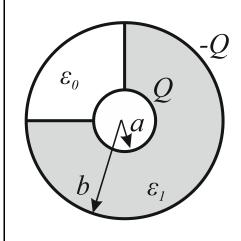

Slika 1.

Zadatak 2. Na slici 2 je prikazan sferni kondenzator, poluprečnika elektroda a i b. Kondenzator je ispunjen čvrstim dielektrikom, relativne permitivnosti ε_{r1} , pri čemu dielektrik zauzima 3/4 zapremine kondenzatora.

- a) Odrediti, u opštim brojevima, izraz za kapacitivnost kondenzatora.
- b) U deo kondenzatora gde je vazduh naspe se tečni dielektrik, relativne permitivnosti $\varepsilon_{r2} = 6$. Odrediti relativnu permitivnost čvrstog dielektrika, ε_{r1} , ako se zna da se nakon dodavanja tečnog dielektrika kapacitivnost kondenzatora poveća za 20%.
- c) Izračunati količinu vezanog naelektrisanja uz obe razdvojne površi, nakon dodavanja tečnog dielektrika.

Brojni podaci su: a = 3 mm, b = 6 mm.

Slika 2.

PRAVILA POLAGANJA

Za položen kolokvijum neophodno je sakupiti više od 50% poena na svakom od zadataka. Svaki zadatak se boduje sa 25 poena. Kolokvijum traje jedan sat i trideset minuta.

Osnovi elektrotehnike 1 (II kolokvijum)

K2

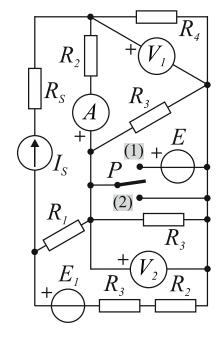
13.07.2022.

ZADACI

Zadatak 1. U kolu vremenski konstantnih struja, sa slike 1, posle prebacivanja preklopnik P iz položaja (2) u položaj (1), napon koji meri voltmetar V_1 se poveća za $\Delta U_{V1} = 2 V$.

- a) Primenjujući teoremu superpozicije, odrediti vrednost *ems* naponskog generatora *E*.
- b) Odrediti pokazivanja idealnih mernih instrumenata, kada je preklopnik u položaju (1). <u>Kolo rešavati primenom metode potencijala čvorova.</u>

Brojni podaci su: $E_1 = 2 V$, $I_S = 0.9 A$, $R_1 = 10 \Omega$, $R_2 = 15 \Omega$, $R_3 = R_4 = 5 \Omega$, $R_S = 20 \Omega$.

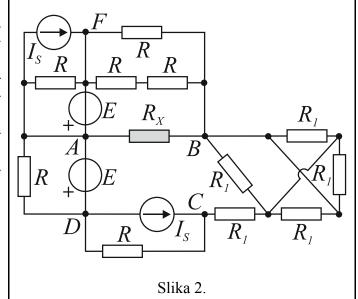

Slika 1.

Zadatak 2. U električnom kolu, prikazanom na slici 2, na otporniku otpornosti Rx razvija se maksimalno moguća snaga.

- a) Zameniti grupu od 5 otpornika otpornosti R_1 , između tačaka B i C, jednim otpornikom. Izračunati vrednost otpornosti tog otpornika, R_{BC} .
- b) Primenom Tevenenove teoreme, izračunati vrednost otpornosti otpornika R_X .
- c) Izračunati snagu koja se razvija na otporniku otpornosti R_X .

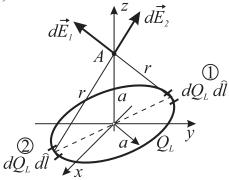
Brojni podaci su: E = 5 V, $I_S = 1 A$, $R = 10 \Omega$, $R_1 = 40 \Omega$.

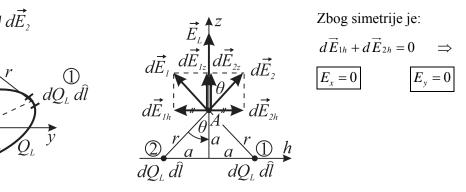

PRAVILA POLAGANJA

Za položen kolokvijum neophodno je sakupiti više od 50% poena na svakom od zadataka. Svaki zadatak se boduje sa 25 poena. Kolokvijum traje jedan sat i trideset minuta.

$$d\vec{E}_{1h} + d\vec{E}_{2h} = 0 \qquad \Rightarrow \qquad \boxed{E_h = 0}$$

$$E_x = 0$$

$$E_y = 0$$

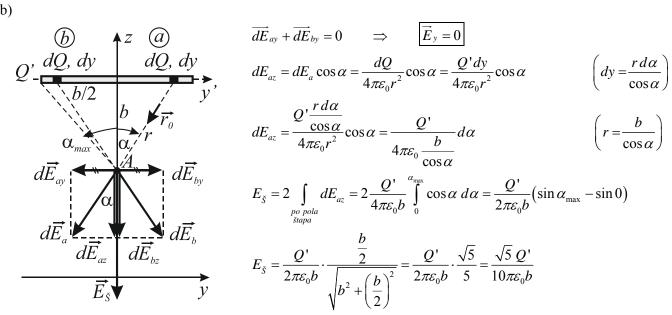
$$dE_{1z} = dE_{2z} = dE_1 \cos \theta = \frac{dQ_L}{4\pi\varepsilon_0 r^2} \cos \theta = \frac{Q_L' dl}{4\pi\varepsilon_0 r^2} \frac{a}{r} = \frac{Q_L' a}{4\pi\varepsilon_0 r^3} dl$$

$$E_{L} = \int_{\substack{po \\ luku}} dE_{1z} = \frac{Q_{L}'a}{4\pi\varepsilon_{0}r^{3}} \int_{0}^{2a\pi} dl = \frac{Q_{L}'a}{4\pi\varepsilon_{0}r^{3}} 2a\pi = \frac{Q_{L}a}{4\pi\varepsilon_{0}(a^{2} + a^{2})^{\frac{3}{2}}} = \frac{Q_{L}}{8\sqrt{2}\pi\varepsilon_{0}a^{2}}$$

$$\vec{E}_{L} = \frac{Q_{L}}{8\sqrt{2}\pi\varepsilon_{0}a^{2}} \cdot \vec{i}_{z}$$

$$\vec{E}_L = \frac{Q_L}{8\sqrt{2}\pi\varepsilon_0 a^2} \cdot \vec{i}_z$$

b)

$$\overrightarrow{dE}_{ay} + \overrightarrow{dE}_{by} = 0 \qquad \Rightarrow \qquad \boxed{\overrightarrow{E}_y = 0}$$

$$dE_{az} = dE_a \cos \alpha = \frac{dQ}{4\pi\varepsilon_0 r^2} \cos \alpha = \frac{Q'dy}{4\pi\varepsilon_0 r^2} \cos \alpha \qquad \left(dy = \frac{r d\alpha}{\cos \alpha}\right)$$

$$dE_{az} = \frac{Q' \frac{r \, d\alpha}{\cos \alpha}}{4\pi\varepsilon_0 r^2} \cos \alpha = \frac{Q'}{4\pi\varepsilon_0 \frac{b}{\cos \alpha}} d\alpha \qquad \left(r = \frac{b}{\cos \alpha}\right)$$

$$E_{\S} = 2 \int_{\substack{po \ pola \\ \S tapa}} dE_{az} = 2 \frac{Q'}{4\pi\varepsilon_0 b} \int_{0}^{\alpha_{\max}} \cos \alpha \ d\alpha = \frac{Q'}{2\pi\varepsilon_0 b} (\sin \alpha_{\max} - \sin 0)$$

$$E_{\S} = \frac{Q'}{2\pi\varepsilon_0 b} \cdot \frac{\frac{b}{2}}{\sqrt{b^2 + \left(\frac{b}{2}\right)^2}} = \frac{Q'}{2\pi\varepsilon_0 b} \cdot \frac{\sqrt{5}}{5} = \frac{\sqrt{5} \ Q'}{10\pi\varepsilon_0 b}$$

$$\overrightarrow{E}_{\vec{s}} = \frac{\sqrt{5} \ Q'}{10\pi\varepsilon_0 b} \cdot \left(-\overrightarrow{i}_z\right)$$

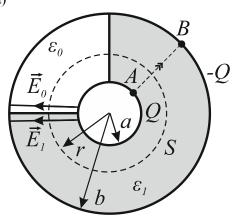
$$\vec{E}_A = \vec{E}_L + \vec{E}_{\dot{S}} = \left[\frac{Q_L}{8\sqrt{2}\pi\varepsilon_0 a^2} - \frac{\sqrt{5} Q'}{10\pi\varepsilon_0 b} \right] \cdot \vec{i}_z$$

$$\vec{E}_A = 0 \qquad \Rightarrow \qquad \frac{Q_L}{8\sqrt{2}\pi\varepsilon_0 a^2} = \frac{\sqrt{5} \ Q'}{10\pi\varepsilon_0 b}$$

$$b = \frac{8\sqrt{2} \ a^2 \sqrt{5} \ Q'}{10Q} = \frac{8\sqrt{2} \cdot 0,01^2 \cdot \sqrt{5} \cdot 1 \cdot 10^{-6}}{10 \cdot 10 \cdot 10^{-9}} = 0,0253 \ m$$

$$b = 2,53 cm$$

a)

Granični uslov:

$$E_{t1} = E_{t0} \qquad E_{1} = E_{0} = E$$

$$D_{n1} = D_{n0} = 0$$

$$\oint_{S} \overrightarrow{D} \cdot \overrightarrow{ds} = Q_{uS}$$

$$\int_{S_{1}} D_{1} ds + \int_{S_{0}} D_{0} ds = Q$$

$$D_{1} \frac{3}{4} \cdot 4r^{2}\pi + D_{0} \frac{1}{4} \cdot 4r^{2}\pi = Q \qquad D_{1} = \varepsilon_{1} E \qquad D_{0} = \varepsilon_{0} E$$

$$E = \frac{Q}{(3\varepsilon_{1} + \varepsilon_{0}) r^{2}\pi}, \qquad a \le r \le b$$

$$U_{AB} = \int_{A}^{B} \overrightarrow{E} \cdot \overrightarrow{dl} = \int_{a}^{b} E \, dr = \int_{a}^{b} \frac{Q}{\left(3\varepsilon_{1} + \varepsilon_{0}\right) r^{2} \pi} \, dr = \frac{Q}{\left(3\varepsilon_{1} + \varepsilon_{0}\right) \pi} \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{b}\right)$$

$$C = \frac{Q}{U_{AB}} = \frac{\left(3\varepsilon_1 + \varepsilon_0\right)\pi}{\frac{1}{a} - \frac{1}{b}}$$

b)

$$\varepsilon_0 \to \varepsilon_2$$
 \Rightarrow $C_{NOVO} = \frac{\left(3\varepsilon_1 + \varepsilon_2\right)\pi}{\frac{1}{a} - \frac{1}{b}} = 1,2 C$

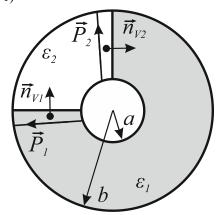
$$\frac{C_{NOVO}}{C} = \frac{\frac{\left(3\varepsilon_{1} + \varepsilon_{2}\right)\pi}{\frac{1}{a} - \frac{1}{b}}}{\frac{\left(3\varepsilon_{1} + \varepsilon_{0}\right)\pi}{\frac{1}{a} - \frac{1}{b}}} = \frac{3\varepsilon_{1} + \varepsilon_{2}}{3\varepsilon_{1} + \varepsilon_{0}} = \frac{\left(3\varepsilon_{r1} + \varepsilon_{r2}\right)\varepsilon_{0}}{\left(3\varepsilon_{r1} + 1\right)\varepsilon_{0}} = \frac{3\varepsilon_{r1} + \varepsilon_{r2}}{3\varepsilon_{r1} + 1} = 1,2$$

$$3\varepsilon_{r1}+\varepsilon_{r2}=3,6\varepsilon_{r1}+1,2$$

$$0,6\varepsilon_{r1} = \varepsilon_{r2} - 1, 2 = 6 - 1, 2 = 4,8$$

$$\varepsilon_{r1} = 8$$

c)

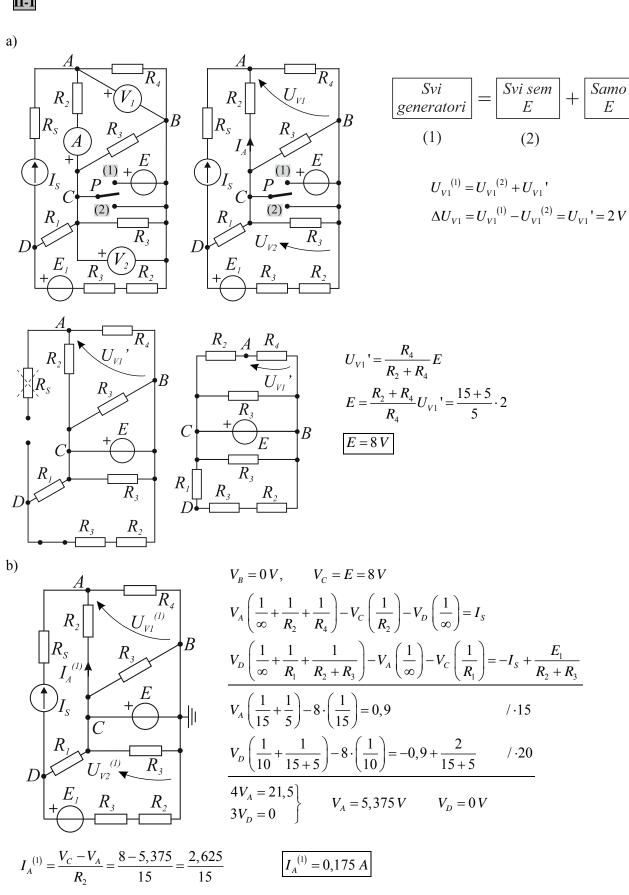
Na obe razdvojne površi:

$$\sigma_{V1} = \vec{P}_1 \cdot \vec{n}_{V1} = 0 \qquad \ll (\vec{P}_1, \vec{n}_{V1}) = 90^{\circ}$$

$$\sigma_{V2} = \vec{P}_2 \cdot \vec{n}_{V2} = 0 \qquad \ll (\vec{P}_2, \vec{n}_{V2}) = 90^{\circ}$$

$$\boxed{Q_{Vuk} = 0 C}$$

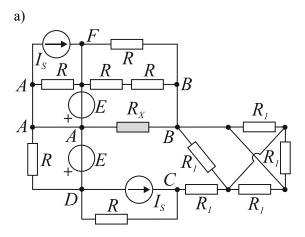

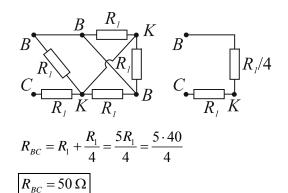

 $U_{V1}^{(1)} = V_A - V_B = V_A$ $U_{V1}^{(1)} = 5,375 V$

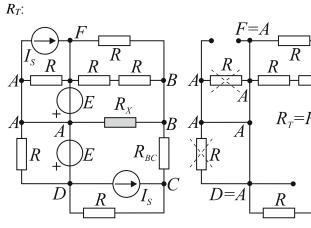
 $U_{V2}^{(1)} = V_C - V_B = V_C = E$

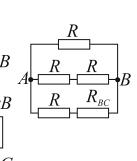

b)

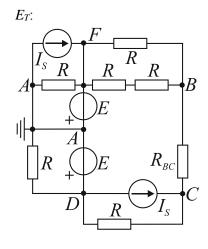
$$R_{T} = R_{AB} = R \| 2R \| (R + R_{BC})$$

$$R_{T} = 10 \| 20 \| (10 + 50)$$

$$R_{T} = 10 \| 20 \| 60 = 6 \Omega$$

$$R_{X} = R_{T} = 6 \Omega$$

c)

$$V_{A} = 0 V, V_{D} = E = 5 V, V_{F} = -E = -5 V$$

$$V_{B} \left(\frac{1}{R} + \frac{1}{2R} + \frac{1}{R_{BC}} \right) - V_{C} \left(\frac{1}{R_{BC}} \right) - V_{F} \left(\frac{1}{R} + \frac{1}{2R} \right) = 0$$

$$V_{C} \left(\frac{1}{R_{BC}} + \frac{1}{\infty} + \frac{1}{R} \right) - V_{B} \left(\frac{1}{R_{BC}} \right) - V_{D} \left(\frac{1}{\infty} + \frac{1}{R} \right) = I_{S}$$

$$V_{B} \left(\frac{1}{10} + \frac{1}{20} + \frac{1}{50} \right) - V_{C} \left(\frac{1}{50} \right) - \left(-5 \right) \cdot \left(\frac{1}{10} + \frac{1}{20} \right) = 0 / \cdot 100$$

$$V_{C} \left(\frac{1}{50} + \frac{1}{10} \right) - V_{B} \left(\frac{1}{50} \right) - 5 \cdot \left(\frac{1}{10} \right) = 1 / \cdot 100$$

$$17 V_{B} - 2 V_{C} = -75$$

$$-2 V_{B} + 12 V_{C} = 150$$

$$V_{B} = -3 V V_{C} = 12 V$$

$$E_T = U_{AB} = V_A - V_B = -V_B = -(-3)$$

$$A \stackrel{\overrightarrow{F}_{T}}{=} R_{X} R_{T} = B$$

$$I = \frac{E_T}{R_T + R_X} = \frac{3}{6+6} = 0,25 A$$

$$P_{RX} = R_X I^2 = 6 \cdot 0,25^2$$

 $P_{RX} = 0,375 W$